

Vormsi ühislooming pärjati kullaga

KATA VARBLANE

21. septembril sai Vormsi uus ja isikupärane bränd väerika tunnustuse, kui võitis Eesti Disainiauhinnad 2024 konkursil kõrgeima auhinna graafilise disaini identiteedi kategoorias.

Tugev bränd algab sisust, seega on see tunnustus eelkõige Vormsile ja saare kogukonnale, kes on andnud rikkalikku ainet identiteedi sõnastamiseks ja vormimiseks.

Kohabränd on oluline, sest see toob esile paiga unikaalsuse ja eristab seda teistest, tugevdades nii kogukonna ühtekuuluvustunnet kui ka tõmmates ligi külastajaid, töötajaid, elanikke ja investoreid. See on tõhus tööriist, mis aitab edendada piirkonna majandust, turismi ja kultuuri, luues ühtse ja äratuntava identiteedi.

Vormsilased oma brändist

„Mulle meeldib ühtne läbiv joon ja samas paindlikkus, et identiteedi elemente erinevate asjadega sobitada,“ ütleb turismiettevõtja ja liikumisharrastuse entusiast **Liina Jutt**. „Täpselt seda uus Vormsi brändi tööriistakast pakub – alates elementidest lõpetades värvigammaga.“ Eriliselt soojendab Liina südant see, kui oma asjadele saab külge panna Vormsi näo.

Vormsi toidulaua omatoodanguga rikastamise ja koolituste eestvedaja **Rutt Veide** arvates sobib uus bränd väga hästi Vormsi kuvandiga. „Eriti meeldib pealkirjade font – on selline salapärase ja natuke arhailine.“ Rutt on veendunud, et tänapäeval on ühtne visuaal väga tähtis, kuna suures infomüra ei jõua inimesed piisavalt sisusse süveneda ning bränd annab juba esmapilgul arusaama, millega tegemist.

Üks esimesi Vormsi uuendatud identiteedi rakendajaid, mis tähendas ka parajas koguses leiutamist, oli **Egon Erkmann**. „Vormsi bränd on oluline saare äratundmiseks – see on saare „nägu“. Oluline on kasutusvabadus, mis Vormsi brändiga kaasas

Vormsi brändi tiim Eesti Disainiauhinnad 2024 auhinnatseremoonial: (vasakult) disainer Mirjam Reili, loovjuht Alari Orav ja projektijuht Kata Varblane. Foto: Aron Urb

Vormsi bränd

Vormsi identiteedijuhise ja materjalid leiab kodulehelt: vormsi.ee/valitsemine/valla-sumboolika/ Kasutamist nõustab Kata Varblane, kata@vormsi.ee, 529 8358

käib,“ räägib disainer ja turundaja omast kogemusest.

Pärimuskäsitöö koolitaja ja valmistaja **Marju Tamm** on leidnud praktilist rakendust uuele Vormsi PowerPoint esitluspõhjale. „Vormsi esitluspõhjad on kauni kujudusega. Ettekandeid tehes ei ole vaja enam liiga palju aega raisata sellele, et olen Vormsist. Midagi pole teha, ikka kipuvad inimestel segi minema need väiksemad saared – Ruhnu, Kihnu, Muhu, Vormsi. Ja piinlik on parandada, et ei-ei, tulen ikka Vormsilt. Slaidi nurgas on Vormsi nüüd kenasti kirjas,“ on Marju töövahendiga rahul. Marju kasutab Vormsi Kra:m märke oma käsitöötoodetel. Kui neid väljaspool Vormsit müüb, on tagasiside olnud positiivne.

„Hästi läbitöötatud stiil on piisavalt konservatiivne, et olla ajas vastupidav ja piisavalt mänguline, et mõjuda värselt ja vaatajat

kõnetada,“ ütleb professionaalse disaineri **Meelis Mikkeri** asjatundlik pilk. Meelis jagas oma ekspertnõu Vormsi logo lõppviimistlusel ja aitab parasjagu Vormsi koolil ja lasteaial oma nägu uuendada. „Suur pluss on profifotograafi abiga valminud pildipank,“ lisab ta viidates Renee Altrovi fotodele.

Valla infojuht **Kaisa Valm** leiab, et Vormsi brändi rakendamine loob ühtse ja äratuntava identiteedi. „See aitab meil paremini eristuda ning tugevdada kohalikke sidemeid. Ühtne bränd annab saare elanikele ja külastajatele kindlustunde ning muudab Vormsi veelgi atraktiivsemaks kohaks,“ selgitab Kaisa laiemat kasu.

Suur tänu kõigile vormsilastele, kes on panustanud ja kasutavad Vormsi brändi väga erinevates vormides! Olgu see mõni kohalik üritus, käsitöö tooted, kohalik toodang või teenus, valla kommunikatsioon või lihtsalt visuaalsed materjalid või tekstid – igaüks saab anda oma panuse Vormsi äratuntavuse esiletõstmiseks.

Brändiuuendus oli osa LEADER programmi projektist, mille ühistootjateks olid MTÜ Vormsi Arenduskeskus, Vormsi vald ja MTÜ Vormsi Käsitöö Selts.

Trondheimi. Nii oleks Eesti üks lüli paljudest ajaloolistest teedest, mis kulgevad läbi Taani, Rootsi ja Soome Püha Olavi kultuspaika Nidarose katedraalis. Norras on kokku üheksa Püha Olavi palverännaku teekonda.

29. juuli 2030. aastal möödub tuhat aastat Norra kuninga Olav II Haraldssoni ehk Püha Olavi surmast. Püha Olav on kaupmeeste ja meresõitjate pühak.

Valla arengukava tegevuskava

KATA VARBLANE, VOLIKOGU ESIMEES

14. juunil otsustas volikogu Vormsi valla arengukava tegevuskava muutmise algatamise. Suuri muudatusi tegevuskavasse ei tehtud, küll aga rida väiksemaid täiendusi.

- Valla üldplaneeringu koostamise juurde sai lisatud vajalike uuringute tegemine.
- Hullo reoveepuhasti rekonstrueerimine sai lisatud tegevustesse.
- Õpetajatele motivatsioonisüsteemi loomise ja rakendamise juurde said lisatud ka kohalikud õpetajad.
- Kooli tööpetsmaja juurde sai lisatud selle kasutuse laiendamine. Plaan on avada selle kasutus ka kogukonnale.
- Uue terminina sai kasutusele võetud põimõpe, mis tähendab õppevormi, kus osa õppes toimub lähiõppe ja osa kaugõppena.
- Noorsootöö juurde sai lisatud töö NEET noortega. NEET tuleb ingliskeelsest terminist *not in education, employment or training* ja tähendab inimest, kes ei õpi, ei tööta ega osale väljaõppes.
- Spordihooone ehitamise juurde sai lisatud kooli ja lasteaia juurdepääsuteede rajamine koos valgustusega.
- Meretranspordiühenduste juurde sai lisatud laevaliini hankes kaasa rääkimine.
- Vajaliku tegevusena sai li-

- satud eraomandis teedele teeservituutide seadmine.
- Taastuenergeetika lahenduste juurde sai lisatud energiasõltumatuse saavutamise.
- Maabumiskorterite loomise juurde sai lisatud ka teiste tingimuste loomine püsielanikkonna suurendamiseks.
- Koostöölepete sõlmimise juurde vallavalitsuse ja küla kogukondade vahel sai lisatud küla kogukonna esindamises selguse loomine.
- Vormsi valla hoonete energiatõhususe tagamise juurde said loetletud lisaks Kalffi majale, rahvamajale ja lasteaiale ka kool ning katlamaja.
- Kaasava eelarve juurde sai lisatud sellega jätkamine.
- Vallajuhtimise kompetentside tõstmise juures sai välja toodud valla põhimääruse uuendamise vajadus.

Eelarvestrateegia jäi oktoobri volikogu istungil vastu võtmata, kuna osad volikogu liikmed ei hääletanud ja vajalik koosseisu hääletenamus oli puudu. Selle juurde tullakse tagasi järgmisel volikogu istungil.

Tunnustused vormsilastele

EGON ERKMANN

Sügis tõi vormsilastele tunnustusi Eestist, Läänemaalt ja Vormsilt.

17. septembril said Jonne Berggren ja Tiit Leenurm Päästeameti elupäästja medali mullu augustis Vormsi lähedal paadist merre kukkunud kahe kalamehe päästmise eest.

1. oktoobril tähistati Haapsalus

Jäätmejaam uueneb

ANDRES-ANDI SARV, MAJANDUS- JA HALDUSSPETSIALIST

Vormsi jäätmejaam on läbinud uuenduse: paika said kaks uut prügipressi ja nende juurde kuuluvat konteinerit. Lisaks on uus ehitusjäätmete konteiner.

Oktoobri lõpuks valmisid jäätmejaama alal alused pressidele ja konteineritele. Samuti valmis plats ehitusjäätmete konteinerile ja vanametalli jaoks.

Presside ja konteinerite hanke võitis Ecopress Waste Systems OÜ ning need maksid kokku 58 072 eurot. 18 903 euro eest

Läänemaa eakate päeva, kus Vormsi vallavalitsus tunnustas Malle Hokkoneni aktiivse ja energilise tegevuse eest kogukonna kaasamisel.

2. oktoobril tunnustati aasta õppijaid Läänemaa täiskasvanuhariduses. Eripreemia pälvits vormsilane Veronika Isberg, kelle õpiteekond hõlmab nii õigusõpet kui praegust käsitöö õppimist, mille käigus valmistab ta endale ja abikaasale Vormsi rahvariided.

tegi ehitustööid hanke võitnud Paulus Grupp OÜ. Rahastus tuli väikesaarte programmist ja valla eelarvest.

Prügimajanduse ümberkorraldused jätkuvad parema lahenduse saavutamiseks nii jäätmejaamas kui prügimajades. Viimastesse lisatakse info prügi liigiti kogumiseks. Jäätmejaamaski tuleb jälgida infot jäätmete ladustamisel (mille kontrollimiseks on üleval valvekaamerad). Küsimuste korral saab abi jaama operaatorilt, kelleks on ettevõtja Andres Koch.

Vormsi oleks Põhjamaade Olavitee osa

EGON ERKMANN

15. oktoobril külastas Vormsit Norra Rahvusliku Palverännukeskuse delegatsioon koos esindajatega Soomest, Rootsist, sihtasutusest Olav Püha Fond ning Haapsalu ja Läänemaa muuseumidega.

Saarel arutati võimalust pikendada Olaviteed Vormsile koostöös valla, Vormsi talumuuseumi ja Püha Olavi kirikuga.

Eestis plaanitav Olavitee märgib kunagist mereteed mööda meie

rannikut. Tee algaks Sõrve sääre tipust ja kulgeks piki Saaremaa, Lääne- ja Põhja-Eesti rannikut Oleviste kirikuni Tallinnas, et sealt edasi Soome kaudu ühineda läbi Rootsi ja Norra kulgeva teega

Vormsi vallavalitsuse koosseis

30. augusti volikogu istungil kinnitati vallavalitsuse koosseisus, kuhu kuuluvad vallavanem Triin Lepp, Andres-Andi Sarv, Heily Piip ja Mikk Puurmann.

Ettevõtluskeskkonna arenguseminar

3. oktoobril toimus koolituskeskuses Vormsi ettevõtluskeskkonna arenguseminar, kus sel korral tegeleti ettevõtluse võimalike arenguradade visandamisega. Järgmine arenguseminar toimub 1. novembril kell 15. Teemaks on tegevuskava koostamine analüüsi tulemuste alusel.

Korrastati Hullo valgustust

Oktoobris korrastati Hullo välisvalgustust, et pimedal ajal oleks parem liikuda. Välisvalgustus sai korda vallamaja parklas, perearstikeskuse ees ja rahvamaja juures.

Esimene rahva jahipäev

5. oktoobril peeti Vormsi rahva esimene jahipäev, mille korraldas Vormsi jahiselts. Päev algas ajukahiga, pärast mida oli lõuna ja koosviibimine. Arutati, kuidas jahipidamist korraldada selliselt, et sellest kõigile kasu oleks. Jahipäevast võttis osa 41 osalejat.

Umbusaldamine kukkus läbi

11. oktoobri Vormsi volikogu istungil oli hääletamisel umbusalduse avaldamine volikogu esimees Kata Varblasele. Varblase jätkamist pooldas kolm, vastu oli kaks volinikku ning volikogu esimees jäi ametisse. Umbusaldamise algatasid Avatud Vormsi liikmed Henry Timusk ja Madli Paulus, sest nende sõnul ületas volikogu esimees oma volitusi, saates volikogu nimel kliimaministeeriumile ehituskeeluvõõndi kohta tagatoas koostatud seadusemuudatuste tepanekud, mida volikogu arutanud ei ole. Volikogu esimees selgitas, et ettepanekute sisustamisse oli kaasatud üldplaneeringu komisjon, ning süüdistustel alust ei ole.

Tuleb kaasava eelarve hääletus

Vormsi kaasava eelarve ideid sai esitada 15.-31. oktoobrini. Kaasavaks eelarveks on eraldatud 5000 eurot. Ideid hindab komisjon. Seejärel lähevad ideed rahvahääletusele, mis toimub 10.-20. novembrini. Kaasava eelarve abil saab kogukond teha valla eelarve koostamisel oma ettepanekuid.

Vormsi külad püüavad tiitlit

Läänemaa aasta küla konkursil on kolm kandidaati: Rälby ja Suuremõisa küla Vormsist ning Oru kandi külad mandrilt. Läänemaa aasta küla kuulutatakse välja 5. detsembril. Küla ja külaliigutaja konkursi korraldab Kodukant Läänemaa.

Valla teede talvine hooldus

Saar on jagatud kolmeks lumelükkamise piirkonnaks.

1. piirkond, lükkaja AlfaEkspert OÜ (Kristo Hänni): Kärre, Bussby, Laagri, Fällerna, Förby, Saxby, sh Saxby majaka tee, Kersleti külavaheteed, sh prügimajade ja bussipeatuste esised.

2. piirkond, lükkaja Arvo Allik FIE: Borrby (külaring, Östery tee), Borrby-Fällerna tee, Borrby sadama tee Hulloni, Håckabacka (surnuaia ja Vabadusõja mälestuskivi esine), Hullo siseteed (sh kooli esine ja parklad, rahvamaja esine), Jäätmejaama tee, Rumpo tee ja külaring, sh prügimajade ja bussipeatuste esised.

3. piirkond, lükkaja AlfaEkspert OÜ (Kristo Hänni): Rälby ja Rälby sadama tee, Diby, Norrby (sh sadama tee), Hosby tee, Sviby külavaheteed, Sviby-Rälby tee, sh prügimajade ja bussipeatuste esised.

Vormsi valla teede lumelükkamise lepingud on sõlmitud kuni kevadeni 2026. Info: majandus- ja halduspetsialist Andres-Andi Sarv, andres@vormsi.ee, tel 514 1418.

Sammud energiakasutuse säästlikkuse poole

TRIIN LEPP, VALLAVANEM

Saarte Energiaagentuur (SEA) liikmed käisid 16.-18. oktoobril õppereisil Ahvenamaal, kus oli esindatud ka Vormsi.

Energialahendustega tutvumiseks külastasid SEA liikmetest Kihnu, Muhu, Saaremaa ja Hiiumaa vallajuhid, Saare Arenduskeskuse ja TalTech Kuressaare kolledži spetsialistid juba septembris Põhjamaade saari, et tutvuda kaasaegsete energialahendustega. Külastati Gotlandit, Bornholmi ja Samsøt.

Saari külastanud vallajuhid tõdesid, et reisilt oli palju õppida. Eriliselt toodi esile imetusväärne roheline mõtteviisi arendamise suunatud kogukondade vaheline koostöö, mis on kõigil saartel edu ja arengu aluseks. Samuti tunnustati oskust tehtut ja plaanitavat presenteerida ning oma kogemusi jagada. Tänu koostööle kogukonnas on jõutud lahendusteni, mis loovad eeldused jätkusuutliku elu- ja ettevõtluskeskkonna tekkimiseks.

Üheks esimeseks energiaagentuuri tegevusteks, lisaks teadmiste kogumisele, on osalevate omavalitsuste hoonete ja transpordi energiatarve andmete abil andmebaasi loomine, mille kaudu hinnata edasisi investeeringuvajadusi, jälgida eesmärkide poole liikumist ja täitmist ning luua objektiivsed kriteeriumeid rahastusprojekteid valikuks.

Vormsi tervikvajaduste analüüsimiseks

SEA esindjad Ahvenamaa valitsusega. Paremalt neljas Ahvenamaa valitsusjuht Katrin Sjögren, tema kõrval Vormsi vallavanem Triin Lepp. Erakogu

ning hoonete energiatõhusamaks muutmiseks inspekteeris SEA tegevmeeskond 21. oktoobril saare hooned, kohtus spetsialistide, volikogu liikmete ja ettevõtjatega.

Projekti esimest eduülevaadet ning 2025. aasta tegevuskava ja eelarvet esitatakse 28. novembril Vormsil toimival üldkoosolekul.

Saarte Energiaagentuur on Saaremaa, Hiiumaa, Muhu, Vormsi ja Kihnu saarte omavalitsuste, Saaremaa ja Hiiumaa Ettevõtjate Liidu, Saare Arenduskeskuse ning Tallinna Tehnikaülikooli poolt loodud

MTÜ, mille eesmärk on muuta energiakasutus saartel säästvamaks, rahakoti- ning keskkonnasõbralikumaks.

Omavalitsused saavad agentuurilt tuge muuhulgas avalike hoonete renoveerimiseks, kaugkütte uuendamiseks, taastuvenergia projektide elluviimiseks, investeeringute kaasamiseks ning teavitussürituste ja koolituste korraldamiseks. SEA tegevusi rahastatakse Euroopa Liidu Life programmist, asutajate poolt ning läbi erinevate teenuste pakkumise.

On aeg tõelisest kratist lahti saada

ANTS VARBLANE

Viimaste poliitiliste tõmbetuulte sisse sattunud kohalikud poliitikud tõid sotsiaalmeedia kommentaariumisse kratinduse teema. Meie viimase aja arusaam kratist on kujunenud suuresti Andrus Kivirähki romaani „Rehepapp” ainetel.

Wiedemann sõnaraamatus viidatakse kratile kui vaimsele olendile, kelle kohta räägitakse, et lüpsab lehma ning ajab piima ja või halvaks. Vahel võis leida puude pealt ka krati sitta. Oskar Loorits mainib, et veel ülemöödunud sajandi keskel leidus neid, kes kratti valmistasid ja lootsid, et see neile varandust hakkab vedama. See, kuidas leivast redelit tegema sundimisega kratist lahti saab on eestlase suurepärase leidlikkuse näide ja üsna süütu tegevus, sest kahju ei sünni ju kellelegi peale peategelase enda.

Kui nüüd veidi tagasi vaadata, kuidas Avatud Vormsi oma programmi täitis, siis pole ju eriti midagi tegemata jäänud ja ainukesed lubadused, mis täitmata jäid on uue üldplaneeringu kehtstamine ja kogukonnametsa tekkeks võimaluste loomine.

Mäletan tänaseni kehtiva detailplaneeringu protsessi sajandivahetusel, kui ise selle koostamise lähteülesande juures olin. Tollel ajal oli ehituskeeluvõõnd määratud seadusega 200 m kaugusele rannajoonest ja sama seadus ütles, et planeeringutega saab seda kas vähendada või suurendada. Kui üldplaneeringuga samal ajal koostatava detailplaneeringu raames tegi projekterija ettepaneku Betanias vähendada ehituskeeluvõõndit mõnekümne meetri võrra, sest hoonetele sobivad kohad rannavallil oli lähemal kui 200 m veepiirist, siis lekkis minuni keskkonnaametniku kirjalik seisukoht, et Vormsil ei tohi luua pretsedenti, et üldplaneeringuga vähendatakse ehituskeeluvõõndit.

Suur oli minu üllatus kui uus (järgmine) volikogu ühe täiendusega keeras kogu tänaseni kehtiva üldplaneeringu ehitamist käsitleva osa peapeale. Terve saar kuulutati detailplaneeringu kohustuslikuks alaks ja valla volikogule anti õigus otsustada, kas ehitamiseks on vaja koostada kulukas ja aega nõudev detailplaneering või antakse ehitusluba üldplaneeringuga sätestatud tingimustel. Nii tegi volikogu valmis krati, millega üle kahekümne aasta projekteerijatele ja ametnikele hõlptulu tekitati.

Uue üldplaneeringu koostamisel lootsin, et sellest kratist, mis kehtivas planeeringus toimetab, saame lahti. Paraku oskas kratt ennast täiesti uues vormis protsessi sokutada. Puges MTÜ Eestimaa Looduse Fondi ja sealse projektijuhuri Lauri Klein põues Vormsile rohevõrgustikku ehitama. Siin ei saa mainimata jätta, et eelmine vallavanem töötas enne vallavanemaks tulemist nimetatud fondi juures projektijuhina.

Nii tegi volikogu valmis krati, millega üle kahekümne aasta projekteerijatele ja ametnikele hõlptulu tekitati.

Isiklikult tunnustan ja jagan vana kolleegi Lauri Kleini teadmisi ning kogemusi elurikkuse kaitsmise vallas, kuid va kratt sosistas talle: „Tee neile rohevõrgustik, kus metsaraiumine oleks võimalikult raske ja ehitamine pea võimatu ning loomadel oleks omad rajad, kus nad inimestele märkamatuks saaksid liikuda”. Kirsiks tordile oli üle saja aasta vanaks saanud puude raiumise keelamise soovimine. Muide 80% Vormsi okaspuumetsadest on metsameeste keeles raieküpsed ja nende vanus on seetõttu saja lähedal või sellest üle.

Ei rahuldunud kratt vaid rohevõrgustikuga. Ehituskeeluvõõndi teemalisel infotunnil 14. detsembril 2023 sosistas ta keskkonnaameti ametnikule: „Ütle neile, et ärge üritagegi ehituskeeluvõõndisse, mis on 1m merevee tõusujoonest 200 m kaugusel erandeid taotleda, meie lükkame 90% nendest tagasi, sest meie peamine ülesanne on looduskooslusi kaitsta”.

Mäletan, et Natura 2000 Läänemere hoiuala sai kunagi tehtud selle eesmärgiga, et meie rannakooslusi kaitsta ja vältida randade täisehitamist. Samas pidid jätkuma kõik sellised tegevused, mida seal seni tehtud, sest tänu nendele ongi nad väärtuslikud. Nüüd aga loeti need alad enamasti üleujutatavateks ja selle kaitseks tuli ehituskeeluvõõndit veel 200 m võrra edasi lükata. Ühe lükkega sai ligi 2000 ha, mis on enam kui 1/5 Vormsist, veel kaitse alla.

Tahaks väga loota, et uus vallavalitsus ja volikogu asuvad vormsilaste vara kaitsma ja roogivad uuest üldplaneeringu ettepanekust selle nn „krati sita” välja, mille äärmuslike vaadete keskonnaaktiivistid on saarele toonud.

Vallamaja kroonika

Lühike ülevaade kohtumistest ja aruteludest, kus vallatöötajad on osalenud

- 2. sept – Vormsi Lasteaed-Põhikooli avaaktus
- 3. sept – Väikesaarte Liidu üldkoosolek, osales vallavanem
- 4. sept – VLP lastevanemate koosolek
- 5. sept – KOV finantsjuhtide veebiseminar, osales finantsjuht
- 5. sept – Vormsi ettevõtluskeskkonna arenguseminar
- 6. sept – Swedbank vabatahlikud Vormsil heakorratöödel
- 9. sept – vallavalitsuse istung
- 10. sept – SA Läänemaa Nõukogu koosolek, osales vallavanem ja volikogu esimees
- 11. sept – Lääne-Eesti regionaalse kriisikomisjoni koosolek, osales vallavanem
- 14. sept – kogukonnakeskse lähenemisviisi rakendamine 2023–2026 tegevusplaani Avatud Dialoogi kohtumine
- 16. sept – PEEK projekti arengukonverents (Spordiliit Läänemaa), osales majandus- ja haldusspetsialist
- 18. sept – KOV täiskasvanuhariduse koostööseminar, osales sotsiaal- ja haridusspetsialist
- 18. sept – Riigi Teataja kasutusõiguse saamine, osales infojuht
- 19. sept – raamatu „Falkeni“ põgenemine ja suur evakueerimine üle Läänemere 1943–1944“ esitlus, osales volikogu esimees
- 19. sept – vormsilaste vestluskohvik, osalesid vallavanem ja kultuuri- ja kogukonnaspetsialist
- 20. sept – vallavolikogu istung
- 20. sept – Eesti Disainiauhinnad, Vormsi bränd pälvis kõrgeima tunnustuse, osales volikogu esimees
- 20. sept – ühiskööki-tootearenduskeskuse nõupidamine ettevõtjatega, osales vallavanem
- 23. sept – vallavalitsuse istung
- 30. sept – PEEK turunduse töögrupp, osalesid vallavanem, kultuuri- ja kogukonnaspetsialist
- 1. okt – Läänemaa eakate tänuüritus Haapsalus, osales vallavanem
- 1. okt – Läänemaa Abikassa 15. aastapäeva koosolek, osales vallavanem
- 2. okt – Saarte Energiaagentuuri projektikoosolek, osales vallavanem
- 2. okt – kohtumine Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuri kriminaalbüroo juhiga, vallavanem
- 3. okt – KOV tulubaasi laiendamise ettepanekute tutvustamise infotund, ELVL, osales vallavanem
- 3. okt – Vormsi II ettevõtluskeskkonna arenguseminar
- 3. okt – kohtumine Vormsi Kodukandi Ühingu esimehega, vallavanem
- 7. okt – vallavalitsuse istung
- 8. okt – Liikuma Kutsuva Kooli sügisseminari haridusjuhtide paneel, osales sotsiaaltöö- ja haridusspetsialist
- 8. okt – Läänemaa turisminõukoja koosolek, osales vallavanem
- 11. okt – vallavolikogu istung
- 14. okt – PEEK turunduse töögrupp, osalesid vallavanem, majandus- ja haldusspetsialist
- 14. okt – üldplaneeringu töögrupi koosolek, osalesid vallavanem ja keskkonna- ja planeeringuspetsialist
- 15. okt – Põhjamaade Olaviteede võrgustiku kohtumine Vormsil, osales vallavanem ja kultuuri- ja kogukonnaspetsialist
- 15. okt – Kodukant Läänemaa üldkoosolek, osales vallavanem
- 16.-18. okt – Saarte Energiaagentuuri õppereis Ahvenamaale, osales vallavanem
- 17. okt – vormsilaste vestluskohvik, osales ehitusspetsialist
- 17. okt – koolitus planeerimismenetluses erinevate mõjude hindamine, osales keskkonna- ja planeeringuspetsialist
- 21. okt – Saarte Energiaagentuuri õppepäev Vormsil
- 28. okt – Eesti Saarte Kogu MTÜ külastus Vormsil
- 31. okt – vallavalitsuse istung

Vormsi noorte etteaste saarte noorte pärimuspäeval Muhus septembris. Erakogu

Võrgustikuga kool

SABINE BURGER, DIREKTOR

Siin ei ole jutt internetist, vaid suhete võrgustikust, mis ümbritseb meie kooli. Suhted on hindamatu ressursid igale organisatsioonile ja loovad lisaväärtust. Meie koolis toimub suhete loomine ja arendamine aktiivselt mitmel tasandil.

Vormsi kooli üks olulisemaid partnereid on SA Läänemaa, mis ühendab piirkonna koole ja on loonud „hariduskobara“ nime all platvormi ühiseks arenguks. Kevadel toimus ulatuslikud küsitlused kõikides Läänemaa koolides koolikultuuri kohta, mis on aluseks edasistele koolitustele ning mitmekülgsele tegevustele koolikvaliteedi parandamiseks.

Projektist saadav rahaline toetus on võimaldanud Vormsi koolil hankida uusi masinaid ja hõõvelpinke tööõpetuse klassi ning peagi on tulemas uued interaktiivsed tahvlid klassiruumidesse ja püsiv projektorilahendus saali. Samuti saavad õpetajad osaleda mitmekesistes koolitustes, mis hõlmavad lugemisõppematerjalide kasutamist, keelelise arengu toetamist lasteaias, digitaalsete õppevahendite kasutamist ning erivajadustega õpilaste paremat toetamist.

Lisaks koolitustele rikastab koostööd ka vastastikune kogemuste vahetamine. Piirkonna koolide, koolieelsete lasteasutuste- ja huvikoolide juhid külastasid ühiselt Tartu Erakooli ProTERA ja Tartu Hansa kooli ning lasteaeda, et tutvuda teiste õppevormidega.

Intensiivne suhete arendamine toimub ka „Alustava koolijuhi arenguprogrammis“, milles osaleb Vormsi koolijuht. Tallinna Ülikooli programm toetab uusi koolijuhte ning jagab kõige värskemaid

tõendusühiseid teadmisi selle kohta, kuidas inimene õpib.

Vormsi kooli õpetajad külastasid üheskoos Roostiku kooli ja veetsid koolipäeva Kakumäe sadama endise hoones. See oli inspireeriv päev: 1.–6. klassi õpilased korraldasid oma õpinguid iseseisvalt päeva- või nädalaplaanide alusel ning lahendasid ülesandeid omas tempos. Pärast koolikülastust vastasid sealsed õpetajad meie küsimustele.

Teine põnev võrgustikuprojekt keskendub rannarootsi kultuuri õpetamisele. Septembrist detsembrini kohtuvad kord kuus Noarootsi, Ruhnu, Emmaste ja Vormsi koolide õpetajad, et arutada spetsialistidega erinevaid teemasid, näiteks toidukultuur, käsitöö, muusika või lugude jutustamine. Eesmärk on integreerida rannarootsi kultuur õppetöösse, saada inspiratsiooni ja loodetavasti õnnestub üheskoos välja arendada uusi õppematerjale. Nendel kohtumistel osaleb ka rühm õpilasi, kellel on võimalus teiste koolide noortega suhelda.

Oluline ühine sündmus on juba aastaid olnud saarte noorte pärimuspäevad, mida korraldab Eesti Saarte Kogu. Sel aastal toimus see septembris Muhu saarel. Nendel kolmel päeval käivad pärimuskultuur, mängud, noorte ning õpetajate kohtumised käsikäes. Iga kord jäävad külastatud saarelt meelde värvilised mälestused.

Maamaksust saarel

TRIIN LEPP, VALLAVANEM

20. septembril otsustas Vormsi vallavolikogu määrusega nr 12 kehtestada Vormsi vallas 2025. aastaks maksimaalsed maamaksumäärad. Maamaks on riiklik maks, mis laekub täielikult kohaliku omavalitsuse eelarvesse.

Maamaks on sisuliselt kinnisvaramaks, kuid see ei hõlma ehitisi ega metsa. Maamaksust laekuva tuluga on omavalitsusel võimalik tõsta elukeskkonna kvaliteeti ja atraktiivsust – remontida ja hooldada teid, hoida toimimas kohalikke taristuteenuseid (koolid, lasteaiaid).

Maamaks arvutatakse protsendina maa maksustamishinnast ehk maa ligikaudsest turuväärtusest. Maaomanikel võib olla raske mõista, miks peab maksma maamaksu, kui maa on juba välja ostetud. Maamaks on summa, mida maa omanik maksab ühiskonnale maa väärtuse hoidmise eest – avalikud investeeringud ja kulud elukeskkonda mõjutavad iga maaüksuse väärtust sõltumata sellest, kui palju omanik on sellesse panustanud.

Vormsi valla maamaksumäärad 2025. aasta:

- elamumaa ja maatulundusmaa õue- maa kõlvikule 1 % maa maksustamishinnast aastas,
- maatulundusmaale 0,5 % maa maksustamishinnast aastas,
- nimetatamata sihtotstarbega maale 2 % maa maksustamishinnast aastas.

Maamaksu arvutab Maksu- ja Tolliamet talle esitatud andmete alusel ja saadab maaomanikele maksuteated iga aasta 15. veebruariks.

Volikogu komisjonide uued koosseisud

KATA VARBLANE, VOLIKOGU ESIMEES

Vormsi vallavolikogu liikmete vahetudes said uuendatud kõikide volikogu komisjonide koosseisud.

- **Majandus-, ehitus- ja keskkonnakomisjoni** esimees on Jaak Kaabel ja aseesimees Kata Varblane. Liikmed on Arvo Oorn, Jakob Saks, Ants Rajando, Veiko Valdmets ja Madli Paulus.
- **Haridus-, kultuuri- ja sotsiaalkomisjoni** esimees on Henry Timusk ja aseesimees Madli Paulus. Liikmed on Kristina Rajando, Yngve Rosenblad, Day-Lee Holm, Age Kõiveer, Marju Tamm, Liina Jutt ja Hardi Kinnas.
- **Revisjonikomisjoni** esimees on Henry Timusk ja aseesimees Ivo Sarapuu. Liikmed on Madli Paulus ja Arvo Allik.
- **Ajutise üldplaneeringu juhtkomisjoni** esimees on Tanel Viks ja aseesimees Jaak Kaabel. Liikmed on kõik volikogu liikmed: Ivo Sarapuu, Arvo Allik, Henry Timusk, Kata Varblane ja Madli Paulus.

Vormsi vald toetab Püha Olavi kiriku fassaadi renoveerimist

KATA VARBLANE

Volikogu andis kooskõlastuse 10 000 eurose valla kaasfinantseerimise garantiikirja andmiseks Vormsi Püha Olavi kiriku fassaadi renoveerimiseks. Vormsi valla omaosalus moodustaks 20% kavandatavate tööde kogumaksumusest.

Koguduse õpetaja Ants Rajando andis volikogule ülevaate senistest ja edasistest plaanidest. Käesoleval aastal on plaanis kogudusel taotleda Muinsuskaitseametilt meetmetest

rahastust kiriku välisfassaadi renoveerimiseks.

2021. ja 2022. aastal renoveeriti Muinsuskaitseameti rahastuse toel kiriku katus. Toetuse saamisel oli väga oluline Vormsi valla otsus toetada töid omapoolse kaasrahastusega.

Vormsi kiriku remonttöid saab igaüks toetada annetusega:

MTÜ Vormsi Püha Olavi Kiriku Fond
EE272200221077146284 Swedbank
Selgitus: annetus kiriku remondiks

Kristoffer Vaikla: ma armastan meie talu ja kogu saart

Olen 34aastane ja töotan viimased kümme aastat oma vanematega sisearhitektuuri ja disaini alal. Minu hobiks ja ka tööks on fotograafia. Pildistan loodust ja arhitektuuri.

Paar aastat tagasi valmis Tallinnas Radisson Collection hotell, kus meie büroo tegi kogu sisearhitektuuri. Tervesse hotelli sai üles minu ja mu venna Karl Andersi fotoprojekt „Siin“, mis tutvustab Eestit. Mitmetel fotodel on ka armas Vormsi.

Olin kahene, kui mu vanemad talukoha ostsid. Olen praktiliselt terve elu Vormsil olnud. Jah, mitte küll alalise elanikuna, aga samas mitte ka suvitajana. Minu jaoks ei ole ühtegi teist sellist kohta, mida saaksin rohkem koduks nimetada, kui meie Vormsi talu.

Kõik need mälestused ja tegevused, mis siin aastatega on kuhjunud, toovad mind siia tagasi uusi mälestusi looma. On nendeks siis kuumad suvepäevad merel kalal olles, sügisesed seenelkäigud, sünged tormised ja pimedad hingedekuu öhtud soojas toas või tuisused aastavahetused. Siin on kõige kirkam tähistaevas ja linnutee ning värvilised võimalised pimedas taevas.

Mandril olen ma selle aja jooksul mitmes kohas elanud, aga sinne paik on alati olnud kõige armsam. Ja ära minna on siit alati pisut kurb.

Saarel teevad mind murelikuks lageraied ja lankide kohutavasse seisukorda jätmine. Iga kord kui siia tulen, ootavad ees halvad üllatused tuttavates metsades ja maastikel. See on probleem, mida on näha üle Eesti, aga eriliselt riivab see silma ja hinge just väikesel saarel.

Vormsi eristub teistest Eesti saartest eelkõige kultuuri ja arhitektuuri poolest. Kahjuks on nõukogude okupatsiooni tõttu palju hävinud. Õnneks on siiski mingi osa vanadest hoonetest ja taludest säilinud originaalilähedasel ja paljud omanikud on teinud head tööd omaaegse olustiku taastamiseks.

KRISTOFFER VAIKLA, UUS-SIFFERSI TALU

Minu vanemad Argo ja Katrin Vaikla otsisid Eesti taasiseisvumise järgselt endale suvekodu/maakohta. Oluline tingimus oli, et talu või maja asuks merele võimalikult lähedal. Käidi vaatamas kuuete-seitset maja nii Saaremaal kui ka Lahemaal, aga lõpuks jäi otsus ikkagi Uus-Siffersi talule Vormsil. Aasta oli siis 1992.

Mina ise olin sellel ajal kaheaastane ja täpselt kõike algusest ei mäleta, küll aga on mõned mälu-pildid säilinud. Näiteks selline, kus esimest kordi Vormsi tallu tulles toksisin õues keedetud muna vastu hoone pruuni laudist.

Euroremonditud talu

Saarele saabudes oli maja nii õel-da tipp-topp korras. Väljast uue pruuniks värvitud laudise ja eterniitkatusega. Seest oli maja äsja kogu esimese korruse ulatuses n-ö euroremondi saanud. Seinad, laed ja põrandad olid kõikides tubades üle löödud mitme kihi värvitud puitlaastplaadiga. Kõik oli „mugavaks“ elamiseks valmis.

Kõrvalhoonetest ei olnud alguses midagi muud alles, kui vana rehi. Selles oli nõukogude ajal lautning nii hoone sees kui ümber oli paks sõnnikukiht. Kahjuks oli rehehoone selle tõttu kannatada saanud ja seda taastada ei olnud enam võimalik. Samale vundamendile sai ehitatud saunahoone.

Talu hoov oli suure osas metsistunud ja nõukogudeaegne „kultuurikiht“ üle terve hoovi oli lõputu – katkised pudelid, okas-traat, kapronnõör, nailonsokid jne. Seda tuleb maa seest välja siiani.

Skandinaavialik stiil

Siledad siseseinad, pruun välislaudis ja eterniitkatuse ei olnud see stiil, mida mu vanemad ühe vana talu puhul ootasid. Nii hakati vana talu selle kihi alt välja kaevama, mis võttis aega umbes viis aastat. Mõte oli taastada või taastada Skandinaavia või Rootsi stiilis suvekodu.

Mitmed maja aknad olid kinni pandud, nii et nende avamisel said ruumid rohkesti valgust juurde.

Eemaldatud puitlaastplaadi alt tulid välja vanad palkseinad ja laudpõrandad. Seinad olid kaetud vanade ajalehtede kihiga, mis tuli kõik sealt maha kraapida ja pesta.

Laiade laudadega põrandatel on siiani näha omaaegse elu ja kulumise jälgi. Taastatud maja seinad jäidki kõikides ruumides lahtise palgina, mille alaosas jookseb uus lambrii (siseruimides seinte alaosa kattev puidust paneel – toimetaja). Põrandalauad ja lagi sai valget värvi.

Väljast sai maja vana eterniidi asemel uue rookatuse ja puitvooder sai rootsipunase värvi. Katusealune korrus sai uue põranda ja jäigi selliseks suviseks suureks ruumiks, kus külmemal aastaajal me ei ela. Lõpptulemusena sai kogu taastamise käigus taasloodud hoone algse autentsuse ja stiili.

Maakodu olgu kodu maal

Taastamise ajal suuri kompromisse ei pidanudki tegema, kui välja arvatud see, et puitlaastplaadi eemaldamisel kaotas maja ilmselt soojapidavust. Aga ei ütleks, et seal praegu külm oleks.

Majas ei ole ka vannituba, pesemine toimub saunahoones. Minu hinnangul loobki osade mugavuste puudumine õige maakoha tunde. Ei ole mõtet linnast ühest mugavusest sõita maale samasugusesse. Maakoht peab ikkagi olema koht maal. Siiani on see kõik toiminud.

Olgugi, et vanemad on mainekad arhitektid ja sisekujundajad, ei olnud neil kiusatust maja asemele midagi tänapäevast ja efektset ehitada.

Kui tulevikus oleks soov saarel alaliselt elada, siis oleks vaja ehk

Heledad toonid loovad helge ja valgusküllase meeleolu. Mitme kihi papi alt tuli välja vana ja väärikas laiadest laudadest põrand. Fotod: Kristoffer Vaikla

Avatud põõning on mõnus suur ruum suviseks kasutuseks.

muudatusi teha. Aga praegu sobib kõik selliselt nagu on.

Talu lugu

Maja on erinevatel andmetel ehitatud kas 1915. või 1927. aastal. Siiski oli maja enne rannarootslaste lahkumist II maailmasõja ajal jäänud pooleli, sest põhjapoolses toas oli jäänud ehitamata põrand ja lagi. Hoovi peal olevad lauda müüride esimesed osad ulatuvad tagasi 19. sajandi lõppu, suitsuahju hoone aga aastasse 1908.

Uus-Siffersi pere oli läinud Rootsi ära juba enne 1944. aastat

ning maja oli jäetud kellegi hoole alla Förbyst. Nõukogude ajal päästis maja see, et sovhoos kasutas seda oma töötajate ja karjakute majutamiseks. Seltskond, kes seal elas, oli ilmselt väga kirju.

1990. aastate alguses tuli majja elama noor pere, kes elasid seal paar aastat ning said selle sovhoosilt erastada. 1992. aastal vanemad maja nende käest ostsidki.

Me ei olegi tahtnud maja ajalugu liialt uurida. Meile meeldib, kui endale jääb sellest paigast romantiline ja armas ettekujutus.

Tatjana ja Jüri Pajuste kodumaja ees Sxbys. Foto: Malle Hokkonen

Linnatüdruku ja saarepoisi kuld pulm

MALLE HOKKONEN

Ja kui raskused teel, kerge võita on need, sest meil soov alati käia koos.

Tõesti, tõesti – selline tore linnatüdruku ja maapoisi kooselu algas 50 aasta eest, mil Tatjana ja Jüri Pajuste õhkõrnast koosolemisest sai ametlik abielu. See oli hetk, mil nad usaldasid endi kuldseid südamed teineteise hoolde, öeldes „Jah!”.

Paari pandi nad küll Haapsalu perekonnaseisubüroos, kuid mitmepäevane pulmapidu peeti ikka kodukülas Saxbys. Kuid, oh ebaõnne...

Kohe seejärel sõitis Tanja tööle Moskvasse ning meri kutsus Jüri enda lainetele. Seda otseses mõttes.

Hoolimata sagedastest lahusolekutest – kes maal, kes merel – sündis perre tütar Julija. Peretütar töötab õigusteaduse valdkonnas ning on andekas keelte peale.

* * *

Tanja on sündinud ja õppinud Moskva lähisel Dmitrovis. Ta on töötanud kokana nii oma sünnilinnas kui ka Vormsi haiglas.

Jüri on üdini saare poiss, omandanud Vormsil esimesed tarkused ja õppinud laevaehitajaks. Muidugi peab laevaehitaja teadma, kuidas laev merel toimib ja nii ongi Jüri tööaeg kulgenud ettearvatutel vahutavatel merelainetel.

Hiljem töötas ta saarel ehitustööliseks ja autojuhina. Nüüd on Jüri tubli kalastaja ja jahimees.

Omi kauneid kooselupäevi veedab paar Jüri vanematekodus Saxbys. Maja ümbritseb kena lilleaed ja kõik see, mida taluperele elamiseks tarvis on.

Soovime Tanjale ja Jürile raugematut armastust ja usaldust, rikastavaid rõõme, helget taevast ja kodurahu!

Kuidas te kohtusite?

Tanja räägib, et nad said tuttavaks elektrirongis aasta eelviimasel päeval.

„Mina tulin kontserdilt koju ning Jüri reisis sõpradega samas rongis. Jüri oli tähelepanelik ning sihikindel – ta hakkas minuga rääkima. Vesteldes sain aru, et noormees on intelligentne, selge mõttelaadiga ning võtsin ettevaatlikult tuld. Üheskoos võtsime uue aasta vastu. Lahvatanud armuloom lööb tänaseni.“

Mis hoiab abielu koos ja konfliktid eemal?

Mõistlik on kompromisse teha, ei ole võimalik täiskasvanut ümber kasvatada. Inimene saab muuta ainult iseenda suhtumist antud olukorda. Erimeelsuste puhul peab hoiduma turmtulest ning seda veel vähem kaaslastele suunama.

Tanja ja Jüri kinnitavad nagu ühest suust, et „mõrumarju” nende elukorvis ei leidu.

Mida abielu õpetab?

Leida ühiseid ettevõtmisi ja huviseid. Alati on, millest juttu vesta, arutleda, leida mõtteid edasiseks. Siis igavus ja üksluisus ei kimbuta. Armsad sõnad kosutavad hellust.

Toit – rohujuuretasandi julgeolekuküsimus

MADLI PAULUS

On sügis ja mu sahvriiulitelt vaatavad vastu purgid hapendatud ning marineeritud köögiviljadega, moosid, kompotid, mahlad. Juurvili ja õunad on talveks hoidlasse saanud, sügavkülmik samuti toidukraami servani täis. Kapsad koguvad veel peenral priskust, et samuti hoidlasse või hapendustünni minna. Tean, et minu toidulaud on talvel rikkalik ning tervislik ja et ma panustan seeläbi ka laiapindsesse julgeolekusse.

Viimastel aastatel on seoses erinevate kriisidega (koroona, Ukraina sõda), aga ka aina ekstreemsemaks muutuvate ilmastikutingimuste valguses räägitud riigi tasandil palju koduste kriisivarude vajalikkusest. Seega mida isemajandavamad meie kodud on, seda vastupidavamad oleme kriisides nii ise kui ka ühiskonnana.

Mulle näib, et oleme supermarketist kodusesse kriisivarudesse riisipakke kokku ostes ära unustanud, et meie kasutuses on kõige väärtuslikum ressurss üldse, mis annab kõik vajaliku meie toidulauale – maa.

Kasutamata ressurss

Vormsil on pea kõigil meil hoovi-maa, kus toitu kasvatada. Ajalooliselt kujunenud ja paljuski säilinud maastikul on maaüksusel tihti lisaks hoovimaale veel põllumaa, sageli ka mets. Alustaja ei pea muidugi mitut hetkarit kohe ette võtma. Kui targalt planeerida, piisab oma perele olulise toiduvaru kasvatamiseks üllatavalt väikesest aialapist.

Toidukasvatust on võimalik igasuguse pinnasega maal, ka nendel, mille mullad esmapilgul pole kõige sobilikumad. Kasutades kaevamis- ja künnivabasid tehnoloogiaid (vt lugemissoovitust) saame nendest muredest mööda minna ning lisaboonusena saame toiteväärtuslikuma saagi. Lisaks on selline põllumajandus jätkusuutlikum ning, mis ülioluline, väärtuslik osa meie saare majandusest ning toidujulgeolekust.

Tagasi juurte juurde

Tänapäeval tundub mõte, et me kõik võiks ise toitu kasvatada, paljudele ehk kummaline. Kuid alles kaks põlvkonda tagasi oli normaalsus, et pea igas aias kasvab toit.

Ühelt poolt räägin ma reaalsusest toiduvarest, teiselt poolt aga teadmisesest ja oskusest ise toitu kasvatada, varuda ning säilitada. Olgu selleks taimekasvatust, loomapidamine, kalandus, jahindus või korilus. On ju Vormsil võimalik (mida suurtes asulates ei saa teha) ka kodulinde ja -loomi pidada.

Kriisiks valmis

Mulle meeldib, et eriolukorras on mu pere alati toiduga varustatud ning meil on olemas oskused neid varusid täiendada.

Sahver on täis endakasvatatud ja valmistatud toitu. Mitte ainult kriisivaru, vaid ka hea ja parem söök kogu perele. Foto: Madli Paulus

Loo autor Vormsi mullas kasvanud juurviljadega. Erakogu

Oma talus kasvatame puuja köögivilja terveks aastaks, samuti on oluline vahva kanakari või kalastamisoksus. See tähendab, et me sööme palju hooajalist toitu. Tegelikult ei pea me igal aastaajal näiteks saama värsket kurki süüa. Meie keha tänab talvel meid koduse juurvilja eest palju rohkem kui välismaise toiteväärtuselt tühja kurgi või tomati eest. Mulle on just kodune hooajaline

Lugemissoovitus

- „Kaevamisvaba aed”, autor Charles Dowding. Raamat sellest, kuidas kasutada kaevamis- ja künnivabasid tehnoloogiaid igasuguse pinnasega maal.
- „From Dirt to Soil”, autor Dan Brown. Ühe pere lugu intensiivsest põllumajandusest taastava põllumajanduse juurde ning miks see on odavam, lihtsam ja tõhusam.

toit suurimaks inspiratsiooniks köögis.

Kriisiolukordades on kohalik toit alati kõige kättesaadavam. Meie saarelisus muudab kohaliku toidu eriti oluliseks.

Oma on soodsam!

Huvi Vormsi kohaliku toidu vastu on tegelikult suur nii vormsilaste kui külastajate seas. Oleks ju suurepärane kui toidukorvi eest makstes raha saarele jätaksime.

Ise toitu kasvatav leibkond on kaitstud ka toidukaupade hinnatõusu eest. Mida rohkem toitu ise kasvatada ja valmistada, seda vähem polettidel toimuv hinnamõll või maailma turbulentsid meie toidulauda mõjutavad.

KAIRI AAVERE

15.-19. juulil toimus Vormsil kümnendat korda kultuurilaager noortele kultuuriuurijatele, alapealkirjaga "Tii oor". Nimi tuleb on vormsi-rootsi keelest "kümme aastat", mida kultuurilaager tänavu tähistas. Viiepäevases laagris osales 56 last, kellest kümme olid Vormsi õpilased, 21 suvevormsilased ning 25 mandrilt tulnud Vormsi sõpra, vanusevahemikus 8-18.

Sisutihedasse laagrisse mahtus hulganisti tegevusi, kus eriline tähelepanu oli Vormsi ja rannarootsi traditsioonilistel pidustustel ja tegevustel.

Kõik algab ristimisega

Laager algas piduliku ristimisega laagriplatsil Svibys, kus oldi koos laagriküla-des – Sjuenby (mereküla), Skuenby (metsaküla), Aildby (lõkkküla) ja Brunnbby (kaevuküla). Nii läbisidki laagrilised kõiki punkte oma küla, lauldes endaloodud külalaulu. Ristimine lõppes lõkke ümber, kus ühislaulmist viisid läbi Liina Mõis ja Kalmar Rikk.

Teisel päeval saadi uusi teadmisi kultuuripärandi hulka kuuluvates tegevustes. Henry Timuski juhendamisel õpiti vorstitegu, Kristina Rajando õpetas pulmaristi valmistamist, Kairi Aavere tõi lasteni Vormsi traditsioonilise pilliloo, mille järgi noored ise enda külatantsu löid. Jana Kokk juhendas karaski valmistamist ja järjehoidja meisterdamist. Öhtu lõppes öökinoga Vormsi talumuseumis, kus vaadati filmi "Suvi". Sellest saadi ideid näidendite ja sketšide loomiseks, mida etendati neljapäevasel ühisel pidulikul koosviibimisel.

Kolmas päev viis lapsed Hullosse, kus juubeliaasta kingituse tegid kultuurilaagritele Fine5 tantsuteater. Nad õpetasid laagrilistele oma keha tunnetama ja liikuma kunstilisel moel. Päev lõppes laste poolt palavalt oodatud poeskäiguga.

Juubelipidu

Neljas päev tõi meid taas Hullosse, sest valmistuti pidulikuks öhtuks rahvamajas. Viljandi pärimusmuusikud Brett Hiiob, Romet Allingu ja Martin Kalm õpetasid pärimuslaule, Kairi ja Jana juhendamisel punusid tüdrukud lillepärgi ning poisid värskendasid külavärvavaid, mis olid nende endi valmistatud.

Pidulik lõpuöhtu algas traditsioonilise rongkäiguga Vormsi kooli eest, mille tegi sel korral eriliseks hobukaarikus pille mängivad Viljandi noored ning loomulikult hobune Vürst ise. Täname perekond Hännit, kes hobusõidu võimalikuks tegid.

Pidulik kontsertöhtu "Tii oor" lõppes toredate etteastetega rahvamajas. Üheskoos

lauldi pärimuslaule, tantsiti ning etendati näidendeid. Esitati ka laagri hümniks kujunenud lugu, mida juhendas Liina Kull.

Pärast pidulikku öhtu üllatused jätkusid, kui mindi Püha Olavi kirikusse, kus kuulati laagri vilistlase Jaan Rajando imetabases orelimängu. Oma helge etteaste tegid ka laagrilised Julie Varblane ja Eva-Maria Tammik viiulil ning Viljandi noored. Lõpuöhtu jätkus laagriplatsil simmaniga.

Ka öös oli asju ning sel korral tuli kultuuriuurijate jaoks ööhäire koostöös laagri kõige vanemate liikmete ning saarevahi Aivar Nõvaga.

Kultuurilaagri lõpetasime taaskord vahva maastiku- ja maamänguga Oliver Kenniku eestvedamisel. Loomulikult ei puudunud veesein. Kogu nädala vältel valdas tervet laagrit tugev ja ühtne energia, mille läbi loodi uusi sõprussuhteid ja tugevdati olemasolevaid.

Kümme aastat kultuurilaagrit on jätnud oma jälje kõige positiivsemas võtmes. Väikestest laagrilistest on saanud tänaseks vilistlased, kelle mälestuste pagas on üüratu.

Meie tänu kuulub:

Vormsi Püha Olavi Gild, Vormsi Jahiselts, Vormsi Talumuseum, Vormsi vald, EELK Vormsi Püha Olavi kogudus, Vormsi Lasteaed-Põhikool, Liina Jutt ja Ove Koska, Jaan Rajando, Eva-Maria Tammik, Julie Varblane, Karina Viks, Rutt Veide, Sirje Veedler, Alla Lääts, Liina Kull, Kalmar Rikk, Lea ja Risto Hänni, William Simanson, Brett Hiiob, Martin Kalm, Romet Allingu, Age Hälvin, Airila Paulus, Heily Piip, Vormsi Päästekomando, Kultuuriprogramm „Saarte pärimuslik kultuurikeskkond“, Eesti Kultuurkapital.

Meie süda tuksub pärimusele ja kultuurile, Vormsile ja loomulikult selle edasi andmisele. Oleme igavesti tänulikud kõigile ja kõigele, kes ja mis on Vormsi Kultuurilaagri kümne aasta jooksul võimalikuks teinud! Tii oor!

Kairi, Kristina, Jana, Henry ja Oliver

Sündmused

Kavas võib tulla muudatusi, uuendatud sündmuste infot saab kodulehelt vormsi.ee/sundmused

Sündmused on nii tasulised kui tasuta. Täpsema info saamiseks võtke ühendust sündmuse kontaktiga.

November

1. nov 15-18 ettevõtjate arenguseminar: tegevuskava koostamine

2. nov 15-16 hingepäeva kontsert: Tõnis Mägi „Puudutus“. Piletid 15 € ja 10 € müügil fienta.com ja kohapeal. Püha Olavi kirik

2. nov 20-23 Vormsi Surströmmings Fest 2024. Eksklusiivne elamus, mis tutvustab Rootsi tavad ja kultuuri. Peolauda katavad rootsipärased hõrgutised. Öhtu juhivad Raido Roostalu. Osavõtt piletiga, info www.krog.ee või 5141418. Krog No. 14, Hullosse

7. nov 19.30-21.30 kino "Vetelkõndija". Pärast seanssi kohtumine Kristiina Ehina ja Silver Sepaga. Rahvamaja

10. nov 11-12 jumalateenistus. Püha Olavi kirik

15. nov 9-11 volikogu istung

16. nov 12-14.30 õpituba: dekupaaži valmistamine. Värvime ja kaunistame erinevaid toorikuid dekupaaži tehnikas. Võta kaasa enda toorik: küünlajalg, karbike, lillepott vms. Registreerimine: rutt@coloratum.ee või 5667 6544.

Osavõtutasu 10 €, maksmine kohapeal sularahas. Rahvamaja

16. nov 19-22 mälumäng. Krog No. 14, Hullosse

21. nov 16-18 vormsilaste vestluskohvik. Rahvamaja

23. nov 12-14.30 õpituba: küünalde valmistamine. Valmistame rapsivahast küünlaid. Võta kaasa u 100 ml kuumakindlat anum. Registreerimine: rutt@coloratum.ee või 566 76544.

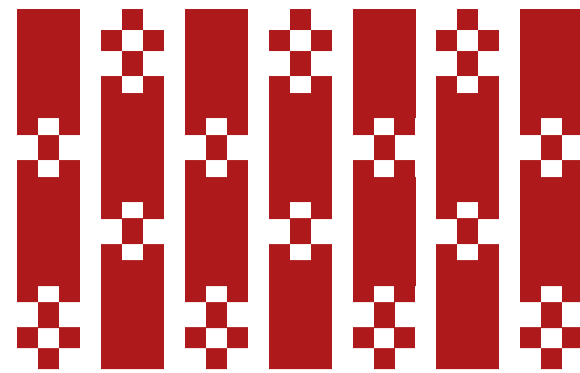
Osavõtutasu 10 €, maksmine kohapeal sularahas. Rahvamaja

24. nov 11-12 igavikupüha jumalateenistus. Püha Olavi kirik

25. nov 13-16 ettevõtjate arenguseminar: tegevuskava lõplik ülevaatamine, kokkulepped elluviimiseks

29. nov või 6. dets 13-16 ettevõtjate arenguseminar

30. nov 12-14.30 töötuba: piparkookide valmistamine. Võta kaasa oma lemmikvorm. Registreerimine:

rutt@coloratum.ee või 5667 6544.

Osavõtutasu 10 €, maksmine kohapeal sularahas. Rahvamaja

1. dets 11-12 1. advendi jumalateenistus. Püha Olavi kirik

1. dets 16-16.30 I advendi kuusetulede süütamine. Jõulumuusika, etteasted, päkapikud ja piparkoogid. Oodatud on kõik vormsilased!

Hullosse külakeskuse juures

7. dets 11-17 Vormsi jõululaat. Rahvamaja

7. dets 19-22 mälumäng. Krog No. 14, Hullosse

13. dets 13.30-16.30 volikogu istung

15. dets 11-12 3. advendi jumalateenistus. Püha Olavi kirik

19. dets 18-21 ühine jõuluöhtu.

Esinevad Rein ja Sirje Kurg. Rahvamaja

20. dets lasteaia ja koolipere jõulu jumalateenistus. Püha Olavi kirik

23. dets 17-18 jõuluöhtu jumalateenistus. Püha Olavi kirik

25. dets 11-12 jõulupüha jumalateenistus. Püha Olavi kirik

28. dets 20-23 aastalõpupidu ansambliga Oravapoisid. Rahvamaja

Palju õnne, Vormsi väarikad sünnipäevalapsed!

September

LEMBIT TARGAMAA
PEETER EHATAMM
LIJA ROSENBLAD
AIN STRENG
ARVO OORN
HELVE KARILA
ARNE SARAPUU
SULEV SIMANSON
BELA ADOJAAN

Oktoober

REIN BENNO
GENNADI LEVOŠKIN
MILVI MÜÜRISSEPP
RÜÜD KAMARIK
OLAVI ALEKSANTERI
RAITOLEHTO
MIHKEL KOPPEL
BO GÖTE STENHOLM
URSULA PETERSON
EHA SALUS

Vormsi vald õnnitleb sünnipäevalapsi alates 70. juubelist.